

[Netnapló](#) – 2012. február 1.

Ha én szerkesztem ezt a lapot...

Holmi - 2012. február 1.



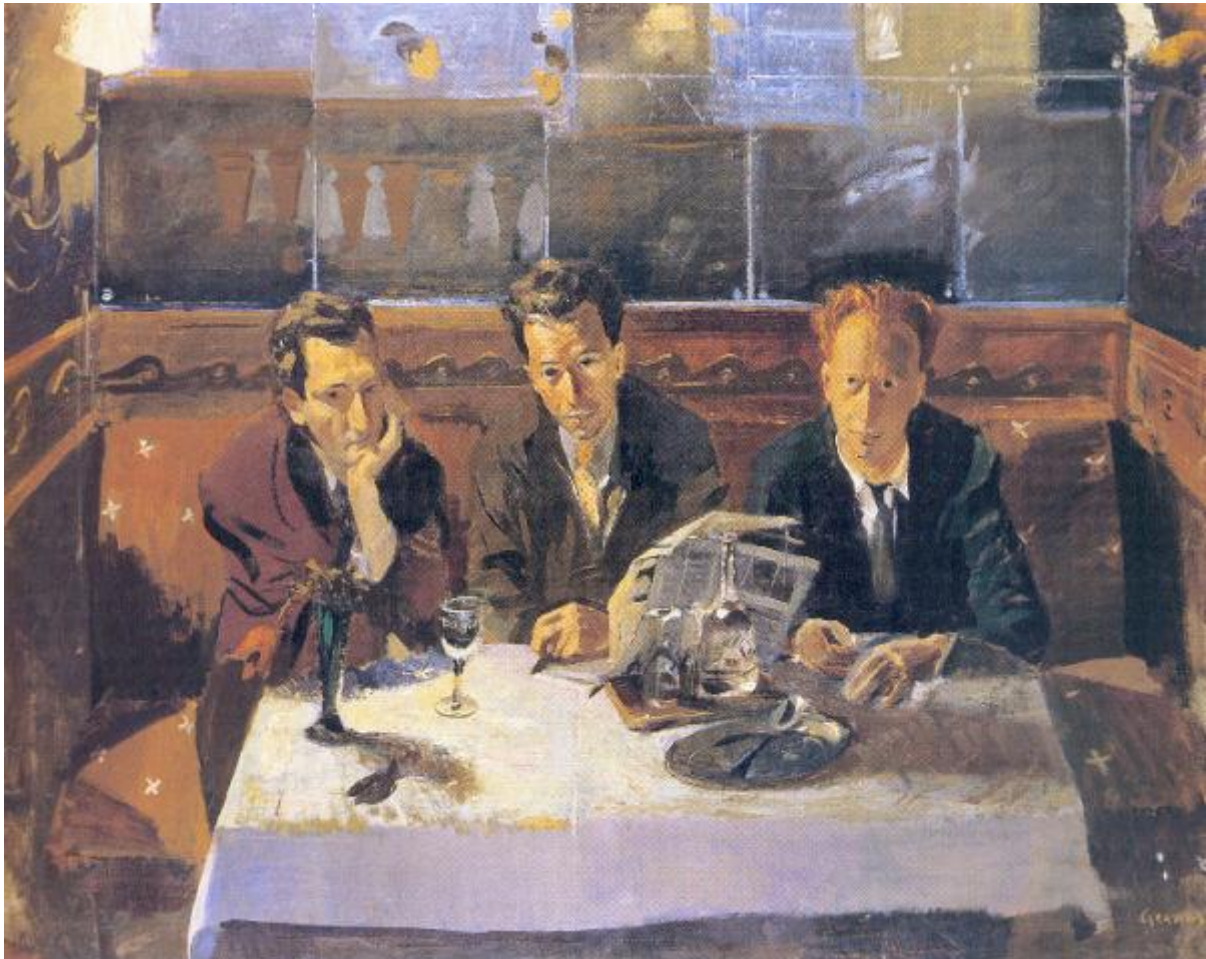
Azzal hízelgünk magunknak, hogy ha remekmű érkezik a szerkesztőségbe, azt mindannyian észrevesszük majd. – A Holmi folyóirat naplóját olvashatják szerdáról, Radnóti Sándortól.

Azt a mondatot, amely így kezdődött, először Domokos Mátyás mondta ki a Holmi szerkesztőségében. Felkaptuk, s azóta afféle szokásmondássá vált, gyakran halljuk Réz Pál főszerkesztő úr szájából is. Azt jelentené-e ez, hogy a Holmit senki sem szerkeszti?



**A Holminak nem volt halhatatlanságtudata,
és nem sokat törődött az öndokumentációval. Így hát kerestünk
Kenedi Jánosról és Domokos Mátyásról egy-egy képet – azokból
az időkből.**

Kétségtelen, hogy ennek a folyóiratnak különös a csoportdinamikája. Javakorabeli emberek kezdték el majd' huszonhárom évvel ezelőtt, nagyon különböző szellemi háttérrel. Az ötlet gazdája Kenedi János volt, s az első szerkesztőségnek ő is, **Eörsi István** is tagja volt. Centripetális és centrifugális erők kezdtek el működni, s mivel megegyeztünk az egy ember-egy szavazat elvében, egy idő múltán Kenedi is, **Eörsi** is azt tapasztalta, hogy folyamatosan leszavazzuk őket. Ebben – ahogy ma a krimikben mondani szokták – semmi személyes nem volt; egyszerűen nem az a folyóirat lebegett a szemünk előtt, mint amilyenre Jancsi gondolt, s nem is az a másmilyen, amilyenre **Pista**. Levonták a konzekvenciát, és távoztak a szerkesztőségből. Jóval később ugyanez Domokos Matyival is bekövetkezett, noha nem markáns koncepciókülönbség miatt, hiszen hosszú évekig kiválóan dolgoztunk együtt. Ugyan azt is megelőzte a leszavazások egy sorozata, ami talán elkedvetlenítette, de szeretném itt *for the record*, a jövő irodalomtörténészei számára leszögezni, hogy nem politikai nézetkülönbségek vezettek az ő távozásához sem, ami persze annyiban nem is volt távozás, hogy neve fölkerült a nem-aktív, hanem szimbolikus szerkesztőbizottság névsorába, s szeretett szerzőnk maradt továbbra is, haláláig.



Egy híres, még régebbi kép: Csernus Tibor Három lektora, ahol – fiatalon, a New York mélyvizében – jobbról balra Réz Pál, a Holmi későbbi főszerkesztője, Domokos Mátyás, a Holmi későbbi széppróza-rovatvezetője és Vajda Miklós, a Holmi későbbi kedves szerzője látható.

Az egy ember-egy szavazat elve ma is működik. De persze finomodott az idők folyamán, hiszen a szerkesztés alkudozást is jelent. Gyakran mondjuk: gyenge nem, gyenge igen. Azaz, ha a többiek másképpen gondolják, engedünk. S aztán – ritkábban – van erős nem és erős igen. Nem szokott vita kibontakozni arról, hogy mi az, amit evidensen nem tudunk akceptálni, és mi az, amit evidensen igen. Valószínűleg ez az egyetértés együttműködésünk szilárd alapja. Azzal hízelgünk magunknak, hogy ha remekmű érkezik a szerkesztőségbe, azt mindannyian észrevesszük majd. Vita – ha nem tévedek – három témakörben fordul elő, de ez persze kitölti együtt töltött időnk jelentős részét. 1. A középmezőnyben, vagyis az olyan munkákban, amelyeknek sem az elutasítása, sem az elfogadása nem evidencia. Ilyenkor gyakran fogunk perspektívamérlegelésekbe (fejlődött-e az illető utolsó küldeménye óta, vagy megrekedt, várható-e több tőle, vagy nem, és hasonló), s persze magának a folyóiratnak a

szempontjait is számításba vesszük. Elöntenek-e már bennünket a közepes művek, vagy még nem? 2. A kezdők tekintetében. Indokolt-e már közölni, vagy még csak biztassuk? 3. Folyóiratunk profilja tekintetében. Értékes írás, de vajon a mi asztalunk-e? Most is van ilyen a terítéken, egy leleplezés (és komoly elemzés) a spiclitörténetek szomorú sorában, s még nem jutottunk a vita végére. Sokat jelent aztán a szakértelem. A vita folyamatos meggyőzést és meggyőzetést is jelent. Ha Várady Szabolcsot vagy Réz Pált egy vers valamiért megragadja, mi többiek pedig nemigen véljük figyelemre méltónak, akkor újraolvassuk, és megpróbáljuk megérteni. Előfordulhat – ritkán –, hogy akkor is leszavazzuk egyiket vagy másikat, de legalább nem figyelmetlenségből. Persze, hogy nagyon figyeltünk – amíg tehattük – Fodor Géza véleményére, különösen zenei, színházi és teoretikus ügyekben. (A Holminak két aktív szerkesztő halottja van: a fájdalmasan fiatalon távozott nagyszerű szociográfus, Vági Gábor, valamint Géza, ő is időnek előtte.)



**Vági Gábor barátunk (1947–1990).
Eredetileg ő gondozta a szociográfiát és társadalomtudományt a
Holminál.**

A szerkesztőségi értekezlet izgatott légkörben folyik. Réz úrnak (így hívjuk, vagy inkább így: Rézúr), Szalai Julinak, s – mit tagadjam – nekem is mindenről véleményünk van. Fodor Géza pedig csak hallgatott. Néha sportot űztem belőle, hogy kiprovokáljam a véleményét, s olyankor mindig kiderült, hogy arról is teljesen végiggondolt, alapos nézetei voltak, amiről nem tartotta szükségesnek vagy fontosnak, hogy megnyilvánuljon. Így aztán sokat nyomott a latban, ha valamibe beleszólt. Nem egyszer előre megírta mondandóját, s azt olvasta fel, s mi az esetek túlnyomó részében értettünk a szóból. Závada Pali a cizellált stílus és a vaskos realitás mestere. Gyakran őt kérjük meg, hogy rakja rendbe egy boldogtalan értekező érdekes, de rendetlen mondatait, s hasonló javaslatokra és tanácsokra olykor még a szépírók is rászorulnak. Másfelől biztosak lehetünk benne, hogy ha napló, memoár vagy egyéb valóságdokumentum kerül az asztalra, akkor ő a legtelhetlenebb, ő akarja a legtöbbet publikálni belőle, még, még, még.



Az első években fontos tagja volt a szerkesztőségnek Rudi is, a tacskó, akinek szakvéleményét Rézúr és Várady hallgatja figyelmesen.

Zsarnay Erzsébet nem ül velünk a szerkesztőségi értekezleteken, de neki köszönhetjük, hogy a Holmi huszonhárom évfolyamában jelentősebb sajtóhiba nem volt. Ha valakit, őt mindannyian kicsit a főnökünknek érezzük, telefonjaitól – noha személyét szeretjük – rettegünk, mert

kérdéseivel rávilágít valami szerkesztői baklövésünkre, s túrhetetlen módon mindig igaza is van. A lap összerakását egyöntetűen főszerkesztő urunkra bízuk. Róla köztudott, hogy régebben nagy kártyás volt, s ha nem verődött össze a kompánia, pasziánszozott. Így pasziánszozik most a Holmi-cikkekkkel, s az is a jövő monográfusára marad, hogy ezt a rendkívüli ízléssel, a súlypontok és rejtett összecsengések iránti érzéssel végzett munkát méltassa.



Rézúr magyaráz. Az ablakon kívül a tágas panoráma, ami távlatot ad a szerkesztésnek. Az asztal látható sarkán pöttyös főszerkesztői kávéscsésze (a leendő Holmi-múzeum darabja), unokaképek, virág.

Több mint huszonkét éve ülünk hétfőnként 2-től 4-ig a Holmi-értekezleten, kezdetben Réz és Domokos szerkesztői szobájában a Szépirodalmi Könyvkiadónál, a New York-palotában, majd most már időtlen idők óta Réz Pali Dunára néző lakásában. Réz, Várady és én kezdettől jelen voltunk, de Szalai Júlia és Závada is hamarosan csatlakozott. S legkésőbb hozzánk került szerkesztőtársunk, Voszka Éva is már évek óta együtt van velünk ezen a délutánon. Csak egyszer fordult elő, másfél évvel ezelőtt, hogy Rézúr kórházba került, s néhány hétig nélkülöznünk kellett. Savanyú, kedvetlen együttlétek voltak ezek, mindenki igyekezett letudni és dolgára sietni.

Legkésőbb akkor értettük meg, hogy a Holmi összetartó ereje az ő éber, kíváncsi, nyitott és polemikus szelleme, amellyel fáradhatatlanul bosszant, ugrat bennünket hétről hétre, és meséli történeteit, amelyeknek ilyen hosszú idő után sem ért még a végére.

Radnóti Sándor

Holmi folyóirat